

VENÄJÄN TYÖVÄENLEHDISTÖN MENNEISYYDESTÄ

Venäjän työväenlehdistön historia liittyy erottamattomasti demokraattisen ja sosialistisen liikkeen historiaan. Vain tuntien vapausliikkeen tärkeimmät vaiheet voidaan siis todella ymmärtää, miksi työväenlehdistön valmistelu ja syntyminen kävi tällaista eikä jotain toisenlaista tietä.

Venäjän vapausliike on käynyt läpi kolme perusvaihetta, jotka vastaavat Venäjän kolmea tärkeintä yhteiskuntaluokkaa, jotka ovat painaneet leimansa tähän liikkeeseen: 1) aateliskausi, likipitäen vuodesta 1825 vuoteen 1861; 2) *raznotshinetsiläinen* eli porvarillis-demokraattinen kausi, likipitäen vuodesta 1861 vuoteen 1895; 3) proletaarinen kausi, vuodesta 1895 nykypäiviin saakka.

Aateliskauden huomattavimpia toimihenkilöitä olivat dekabristit ja Herzen. Sinä aikana, maaorjuuden oloissa, ei voinut tulla kysymykseenkään työväenluokan erottuminen maaorjien, oikeudettoman, „alhaisen”, „mustan” *säädyn* yleisjoukosta. Työväenlehdistön (proletaaris-demokraattisen eli sosialidemokraattisen lehdistön) edeltäjänä oli siihen aikaan sensuurin ulottumattomissa julkaistu yleisdemokraattinen lehdistö, Herzenin „Kolokol”⁶⁸ etunenässä.

Samoin kuin dekabristit herättivät Herzenin, niin Herzen ja hänen „Kolokolinsa” auttoivat hereille *raznotshinetsija*, liberaalisen ja demokraattisen porvariston valistuneita edustajia, jotka eivät kuuluneet aatelistöön, vaan virkamiehistöön, kaupunkien pieneläjiin, kauppiasiisiin ja talonpoikaistoon. Edelläkävijänä *raznotshinetsien* suorittamassa aateliston täydellisessä syrjäyttämisessä vapausliikkestämme oli jo maaorjuuden aikana V. G. Belinski. Hänen kuuluisa „Kirjeensä Gogolille”⁶⁹, jossa on tehty yhteenveto

Belinskin kirjallisesta toiminnasta, oli eräs sensuurin ulottumattomissa julkaistun demokraattisen lehdistön parhaita tuotteita, joiden tavattoman suuri, elähdyttävä merkitys on säilynyt nykypäiviin saakka.

Maaorjuuden luhistuminen nosti esiin raznotshinetsin, josta tuli tärkein, joukkoluontoinen toimihenkilö yleensä vapausliikkeessä ja muun muassa sensuurin ulottumattomissa ilmestyneessä demokraattisessa lehdistössä. Vallitsevaksi raznotshinetsin näkökantaa vastaavaksi suuntaukseksi tuli narodnikkilaisuus. Yhteiskunnallisena virtauksena se ei pystynyt milloinkaan tekemään pesäeroa liberalismista oikealla ja anarkismista vasemmalla. Mutta Tshernyshevski, joka Herzenin jälkeen kehitteli narodnikkilaisia katsomuksia, otti valtavan askeleen eteenpäin Herzenistä. Tshernyshevski oli paljon johdonmukaisempi ja taisteluhenkisempi demokraatti. Hänen teoksistaan huokuu luokkataistelun henki. Hän noudatti jyrkästi sitä liberalismiin petturuuden paljastamisen linjaa, jota kadetit ja likvidaattorit nytkin vihaavat. Utooppisesta sosialismistaan huolimatta hän oli erinomaisen syvälinen kapitalismin arvostelija.

60- ja 70-luvulta tunnetaan koko joukko sisällöltään taisteluhenkisen demokraattisia ja utooppis-sosialistisia sensuurin ulottumattomissa julkaistuja painotuotteita, jotka alkoivat jo levitä „joukkoihin”. Tuon kauden toimihenkilöiden keskuudessa on huomattavin sija työmiehillä Pjotr Aleksejevillä, Stepan Halturinilla y.m. Mutta narodnikkilaisuuden yleisessä virrassa ei proletaaris-demokraattinen haarautuma päässyt erikseen esiin. Sen erottautuminen kävi mahdolliseksi vasta sitten, kun Venäjän marxilaisuus oli suuntana aatteellisesti määräytynyt („Työn vapautus” ryhmä, v. 1883) ja alkoi yhtäjaksoinen työväenliike sosialidemokratian yhteydessä (Pietarin lakot vuosina 1895—1896).

Mutta ennen kuin siirrymme tähän kauteen, josta työväenlehdistö Venäjällä oikeastaan alkoi, esitämme numerotietoja, jotka havainnollisesti osoittavat mainitsemiemme kolmen historiallisen kauden liikehtimisten välisen *luokkaeron*. Nämä tiedot koskevat valtiollisista (poliittisista) rikoksista syytteeseen asetettujen henkilöiden säätö- ja ammattijakoa (luokkajakoa)*. Kutakin 100 tällaista henkilöä kohti oli:

* Ks. Teokset, 19. osa, ss. 321—323. *Toim.*

Vuosina	1827—1846	1884—1890	1901—1903	1905—1908	aate- lisiä	kaupunki- laisväestöä ja talon- poikia	talon- poikia	työ- läisiä	intelli- gent- tejä
	1827—1846	1884—1890	1901—1903	1905—1908	76	23	?	?	?
	1827—1846	1884—1890	1901—1903	1905—1908	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
	1827—1846	1884—1890	1901—1903	1905—1908	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
	1827—1846	1884—1890	1901—1903	1905—1908	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

Aateliskaudella, maaorjuuden kaudella (1827—1846) olivat „poliittisten” joukossa valtaenemmistönä (76%) aateliset, jotka muodostivat mitättömän pienen vähemmistön väestöstä. Narodnikkilais-, raznotshinets-kaudella (vv. 1884—1890; 60- ja 70-luvulta ei valitettavasti ole tällaisia tietoja) aateliset joutuvat taka-alalle, mutta kaikesta huolimatta heitä on vielä suuri prosenttimäärä (30,6%). Intelligenssi muodostaa demokraattisen liikkeen osanottajien keskuudessa valtaenemmistön (73,2%).

Vuosien 1901—1903 kaudella, nimenomaan ensimmäisen poliittisen marxilaisen lehden, *vanhan* „Iskran” kaudella on työläisten osuus (46,1%) jo suurempi kuin intelligenssin (36,7%), liikkeen käydessä luonteeltaan täysin demokraattiseksi (aatelisia 10,7% ja „etuoikeudettomia” 80,9%).

Harppaamme edelle ja huomautamme, että ensimmäisen joukkoliikkeen kausi (1905—1908) tuo muutoksen vain siinä mielessä, että talonpoikaisto (24,2% ja 9,0%) syrjäyttää intelligenssiä (28,4% ja 36,7%).

Venäjän sosialidemokratian perustajana oli „Työn vapaus” ryhmä, joka muodostui ulkomailla vuonna 1883. Tämän ryhmän kirjallisissa tuotteissa, joita julkaistiin sensuurin ulottumattomissa ulkomailla, alettiin ensimmäiseksi esittää järjestelmällisesti ja kaikkine käytännöllisine johtopäätöksineen marxilaisuuden aatteita; vain ne, kuten koko maailman kokemus on osoittanut, ilmaisevat oikein työväenliikkeen olemuksen ja tehtävät. 12 vuoden aikana, vuosina 1883—1895, tehtiin Venäjällä ehkä sen kauden ainoa sosialidemokraattisen työväenlehdistön perustamisyrittys silloin, kun Pietarissa v. 1885 julkaistiin sosialidemokraattista „Rabotshi” lehteä, tietenkin sensuurin ulottumattomissa, mutta tätä lehteä ilmestyi vain 2 numeroa. Työväenlehdistön laajaa kehittymistä esti se, ettei ollut joukkoluontoista työväenliikettä.

Vuosina 1895—1896, kuuluisien Pietarin lakkojen ajoista lähtien, alkaa joukkoluontoinen työväenliike sosialidemokratian osanotolla. Nimenomaan tämä aika on sanan

varsinaisessa merkityksessä työväenlehdistön ilmaantumisen aikaa Venäjällä. Työväenlehdistön tärkeimpiä tuotteita siihen aikaan olivat sensuurin ulottumattomissa ilmestyneet lentolehtiset; useimmissa tapauksissa ne eivät olleet painettuja, vaan hektografilla monistettuja, ja niiden tarkoituksena oli „taloudellinen” (ja myöskin ei-taloudellinen) agitaatio, t.s. niissä kerrottiin eri tehtaiden ja teollisuusalojen työläisten tarpeista ja vaatimuksista. On selvää, että ilman eturivin työläisten mitä aktiivisinta osallistumista näiden kirjallisten tuotteiden kirjoittamiseen ja levittämiseen niitä ei olisi voinut olla olemassa. Siihen aikaan toimineista pietarilaisista työläisistä mainittakoon Vasili Andrejevitch Shelgunov, joka myöhemmin kadotti näkönsä eikä voinut toimia yhtä aktiivisesti kuin ennen, ja Ivan Vasiljevitch Babushkin, intomielinen „iskralainen” (1900—1903) ja „bolshevikki” (1903—1905), joka ammuttiin vuoden 1905 lopussa tai vuoden 1906 alussa osallistumisestaan kapinaan Siperiassa.

Lentolehtisiä julkaisivat sosialidemokraattiset ryhmät, kerhot ja järjestöt, jotka vuoden 1895 lopulla alkoivat enimmäkseen ottaa nimekseen „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi”. Vuonna 1898 paikallisten sosialidemokraattisten järjestöjen edustajakokous perustikin sitten „Venäjän sosialidemokraattisen työväenpuolueen”.

Lentolehtisten jälkeen alkoi ilmestyä sensuurin ulottumattomissa olevia työväenlehtiä, esim. Pietarissa v. 1897 „Sankt-Peterburgski Rabotshi Listok”⁷⁰ ja „Rabotshaja Mysl”, joka siirrettiin pian ulkomaille. Paikalliset sosialidemokraattiset lehdet olivat siitä lähtien miltei koko ajan aina vallankumoukseen saakka sensuroimattomia; luonnollisesti niitä tavan takaa tuhottiin, mutta niitä perustettiin yhä uudestaan Venäjän kaikilla kolkilla.

Silloiset, s.o. 20 vuotta sitten ilmestyneet, työväen lentolehtiset ja sosialidemokraattiset sanomalehdet yhdessä ovat nykyisen työväenlehdistön suoranaisia ja välittömiä edeltäjiä: samat tehdaselämää koskevat „paljastukset”, sama „taloudellisen” taistelun kroniikka, sama työväenliikkeen tehtävien periaatteellinen valaiseminen marxilaisuuden ja johdonmukaisen demokratismien näkökannalta ja vihdoin *samat kaksi perussuuntausta* — marxilainen ja opportunistinen — työväenlehdistössä.

Merkillepantava tosiasia, jota ei ole tähän mennessä vielä läheskään riittävästi arvostettu: niin pian kuin Venäjällä syntyi *joukkoluontoinen* työväenliike (1895—1896), ilmaantui heti jako marxilaiseen ja opportunistiseen suuntaukseen, jako, joka on muuttanut muotoa, ulkoasua j.n.e., mutta on pysynyt itse asiassa samana vuodesta 1894 vuoteen 1914. Ilmeisesti on olemassa syvät yhteiskunnalliset juuret, luokkajuuret nimenomaan tällaiselle eikä jollekin toisenlaiselle sosialidemokraattien väliselle jaolle ja sisäiselle taistelulle.

Yllä mainittu „Rabotshaja Mysl” edusti silloista *opportunistista* suuntausta, niin sanottua „ekonomismia”. Työväenliikkeen paikallisten toimihenkilöiden väittelyissä tämä suuntaus tuli esiin jo vuosina 1894—1895. Ulkomailla, missä Venäjän työväen herääminen oli jo vuonna 1896 johtanut sosialidemokraattisen kirjallisuuden valtavaan kukoistukseen, „ekonomistien” ilmaantuminen ja yhteenliittyminen päättyi kahtiajakoon keväällä 1900 (s.o. jo ennen „Iskran” perustamista; sen ensimmäinen numero ilmestyi aivan vuoden 1900 lopussa).

Työväenlehdistön historia kahden vuosikymmenen ajalta, vuodesta 1894 vuoteen 1914, on venäläisessä marxilaisuudessa ja venäläisessä (oikeammin sanoen Venäjän) sosialidemokratiassa esiintyneen kahden suuntauksen historiaa. *Ymmärtääkseen* Venäjän työväenlehdistön historiaa ei pidä tietää ainoastaan eikä edes niinkään paljon eri lehtien nimiä, jotka eivät puhu nykyajan lukijalle mitään — ne saavat hänet vain sekaisin, — vaan pitää tietää sosialidemokratian eri osien *sisältö*, luonne ja aatteellinen linja.

„Ekonomistien” pää-äänenkannattajina olivat „Rabotshaja Mysl” (1897—1900) ja „Rabotsheje Delo” (1898—1901). „Rabotsheje Delon” johdossa olivat B. Kritishevski, joka myöhemmin siirtyi syndikalistien pariin, A. Martynov, huomattu menshevikki ja nyt likvidaattori, ja Akimov, nykyään „riippumaton sosialidemokraatti”, joka kaikessa oleellisessa on samaa mieltä kuin likvidaattorit.

Ekonomisteja vastaan taisteli aluksi vain Plehanov ja koko „Työn vapautus” ryhmä (aikakauslehti „Rabotnik” j.n.e.), sitten „Iskra” (vuodesta 1900 elokuuhun 1903, VSDTP:n II edustajakokoukseen saakka). Mikä oli „ekonomismin” olemus?

Sanoissa „ekonomistit” puolustivat erittäin tarmokkaasti työväenliikkeen joukkoluonnetta ja työläisten omatoimisuutta, pitivät kiinni „taloudellisen” agitaation ensiarvoisesta merkityksestä sekä maltillisuudesta eli asteittaisuudesta poliittiseen agitaatioon siirtymisessä. Kuten lukija huomaa, nämä ovat niitä samoja mielisanoja, joilla likvidattoritkin keikaroivat. Todellisuudessa „ekonomistit” harjoittivat liberaalista työväenpolitiikkaa, jonka olemuksen eräs silloinen „ekonomismin” johtaja, hra S. N. Prokopovitsh ilmaisi lyhyesti: „työläisille taloudellinen ja liberaaleille poliittinen taistelu”. „Ekonomistit”, jotka eniten melusivat työväen omatoimisuudesta ja joukkoliikkeestä, olivat todellisuudessa työväenliikkeen opportunistinen, pikkuporvarillis-intelligenttinen siipi.

Tietoiset työläiset, joita jo vuosina 1901—1903 kutakin sataa valtiorikoksesta syytettyä kohti tuli 46, intelligenttien 37 vastaan, asettuivat valtaenemmistöllään vanhan „Iskran” puolelle opportunistia vastaan. „Iskra” kehitteli kolmivuotisen toimintansa aikana (1901—1903) sosialidemokraattisen puolueen ohjelman, sen taktiikan perusteet sekä työläisten taloudellisen ja poliittisen taistelun yhdistämis- muodot johdonmukaisen marxilaisuuden pohjalla. „Iskran” ympärillä ja sen aatteellisella johdolla työväenlehdistö kasvoi vallankumousta edeltäneinä vuosina hyvin laajaksi. Sensuurin ulottumattomissa julkaistujen lentolehtisten ja luvattomien kirjapainojen määrä oli erittäin suuri ja kasvoi nopeasti Venäjän kaikilla kolkilla.

„Iskran” täydellinen voitto „ekonomismista”, johdonmukaisen proletaarisen taktiikan voitto opportunistisesta intelligenttitaktiikasta vuonna 1903 johti siihen, että sosialidemokratian „mukanakulkijoita” alkoi jälleen virrata joukoittain sen riveihin ja opportunisti heräsi henkiin *iskralaisuuden pohjalla*, sen osana, „menshevismiin” hahmossa.

Menshevismi muovautui VSDTP:n II edustajakokouksessa (elokuu 1903) „iskralaisten” *vähemmistöstä* (меньшинство — tästä johtuu menshevismi-nimityskin) ja *kaikista opportunistisista „Iskran” vastustajista*. „Menshevikit” kääntyivät takaisin „ekonomismiin”, tietysti jonkin verran uudistetussa muodossa; kaikki liikkeeseen jääneet „ekonomistit” täyttivät A. Martynovin johdolla „menshevikkien” rivit.

„Menshevismmin” pää-äänenkannattajaksi tuli uusi „Iskra”, joka vuoden 1903 marraskuusta alkoi ilmestyä muunnetun toimituskunnan toimittamana: „vanhan ja uuden „Iskran” välillä on kuilu”, sanoi silloinen kiiwas menshevikki Trotski avomielisesti. „Bolshevikkien” pää-äänenkannattajia, jotka puolustivat vanhalle „Iskralle” uskollista johdonmukaisen marxilaisuuden taktiikkaa, olivat „Vperjod” ja „Proletari”⁷¹ (1905).

Vallankumousvuodet 1905—1907 olivat sosialidemokratian ja työväenlehdistön kummankin pääsuuntauksen, menshevistisen ja bolshevistisen suuntauksen, tarkastusta todellisten joukkoyhteyksien kannalta sekä proletaaristen joukkojen taktiikan ilmentämisen kannalta. Julkinen sosialidemokraattinen lehdistö ei olisi voinut syntyä heti syksyllä 1905, ellei eturivin työläisten toiminta, ollen kiinteässä yhteydessä joukkoihin, olisi valmentanut maaperää tälle lehdistölle. Ja kun vuosien 1905, 1906 ja 1907 julkinen sosialidemokraattinen lehdistö oli kahden suuntauksen ja kahden puolueyhmän lehdistöä, niin sitä taas ei voida selittää muuten kuin silloisen kauden työväenliikkeessä olleiden pikkuporvarillisen ja proletaarisen linjan erilaisuudesta johtuvaksi.

Julkisia työväenlehtiä ilmaantui kaikkina kolmena nousun ja suhteellisen „vapauden” kautena: sekä syksyllä 1905 (bolshevikkien „Novaja Zhizn”⁷², menshevikkien „Natshalo”⁷³ — mainitsemme vain tärkeimmät lehdet monien joukosta) että keväällä 1906 (bolshevikeilla „Volna”, „Eho”⁷⁴ y.m., menshevikeillä „Narodnaja Duma”⁷⁵ y.m.) kuin myös keväällä 1907.

Tämän aikakauden menshevistisen taktiikan olemuksen on itse L. Martov ilmaissut äskettäin seuraavin sanoin: „menshevikkien mielestä ei proletariaatilla ollut muuta mahdollisuutta osallistua tuloksellisesti kyseiseen kriisiin kuin antaa porvarillis-liberaalisille demokraateille apua näiden yrittäessä syrjäyttää omistavien luokkien taantumuksellinen osa valtiovallasta,— apua, jota proletariaatin tuli antaa säilyttään kuitenkin täydellinen poliittinen itsenäisyytensä” (Rubakin, „Kirjojen parissa”, II osa, s. 772). Juuri tämä liberaalien „auttamisen” taktiikka todellisuudessa merkitsikin työläisten *riippuvaisuutta* liberaaleista, oli todellisuudessa liberaalista työväenpolitiikkaa. Bolshevismmin taktiikka taas turvasi porvarillisessa kriisissä proletariaatin

itsenäisyyden — taistelemalla kriisin viemiseksi loppuun saakka, paljastamalla liberalismiin petokset, valistamalla ja liittämällä yhteen pikkuporvaristoa (varsinkin maaseudun pikkuporvaristoa) noiden petosten vastapainoksi.

On tunnettua — ja menshevikit itsekkin aina nykypäivien likvidaattoreihin Koltsoviin, Levitskiin y.m. saakka ovat moneen kertaan myöntäneet sen, — että noina vuosina (1905—1907) työläisjoukot kulkivat bolshevikkien mukana. Bolshevismi ilmensi liikkeen proletaarista olemusta, menshevismi edusti sen opportunistista, pikkuporvarillis-intelligentistä siipeä.

Emme voi tässä luonnehtia seikkaperäisesti työväenlehdistön kummankin suuntauksen taktiikan sisältöä ja merkitystä. Meidän on rajoitettava mainitsemaan tarkasti perustosiasiat ja osoittamaan historiallisen kehityksen päälinjat.

Venäjän työväenlehdistöllä on takanaan melkein vuosisatainen historia, joka ensi alussa oli valmistelemaa historiaa, t.s. *ei* työväenliikkeen, *ei* proletaarisen liikkeen, vaan „yleisdemokraattisen”, s.o. porvarillis-demokraattisen vapausliikkeen historiaa, ja sitten sen omaa historiaa, proletaarisen liikkeen, proletaarisen demokratian eli sosialidemokratian kaksikymmenvuotinen historia.

Proletaarinen liike ei ole missään maailman kolkassa syntynyt eikä ole voinut syntyä „kerralla”, puhtaassa luokkamuodossa, ilmestyä maailmaan valmiina kuin Minerva Jupiterin päästä. Vasta itse eturivin työläisten, kaikkien valveutuneiden työläisten pitkällisen taistelun ja raskaan työn tuloksena on saatu proletaarinen luokkaliike erotetuksi kaikista pikkuporvarillisista sekoituksista, rajoituksista, ahdasmielisyydestä ja vääristelyistä ja on saatu se lujitetuksi. Työväenluokka elää rinnakkain pikkuporvariston kanssa; joutuessaan taloudelliseen häviöön pikkuporvaristo antaa yhä uusia tulokkaita proletariaatin riveihin. Ja onhan Venäjä kapitalistisista maista kaikkein pikkuporvarillisin, pieneläjien maa, se elää vasta nyt sitä porvarillisten vallankumousten kautta, jona esim. Englannissa oli XVII vuosisata sekä Ranskassa XVIII vuosisata ja XIX vuosisadan alkupuolisko.

Valveutunut työmies, joka nyt tarttuu omaan, läheiseen tehtävänsä — työväenlehdistön hoitamiseen, järjestämiseen, lujittamiseen ja kehittämiseen, ei unohda Venäjän

marxilaisuuden ja sosialidemokraattisen lehdistön kaksikymmenvuotista historiaa.

Ne heikkohermoiset työväenliikkeen intelligenttiystävät, jotka viittaavat kintaalla sosialidemokraattien keskuudessa käynnissä olevalle sisäiselle taistelulle ja täyttävät ilman huudahduksillaan ja kehotuksillaan olla välittämättä tuosta taistelusta, tekevät työväenliikkeelle huonon palveluksen. Nämä henkilöt ovat hyväsydämiä, mutta tyhjänpäiväisiä, ja tyhjänpäiväisiä ovat heidän huutonsakin.

Vain tutkimalla marxilaisuuden opportunistinvastaisen taistelun historiaa, vain tutustumalla perusteellisesti ja yksityiskohtia myöten itsenäisen proletaarisen demokratian erottautumiseen pikkuporvarillisesta sekasotkusta voivat eturivin työläiset lujittaa lopullisesti luokkatietoisuutensa ja oman työväenlehdistönsä.

„Rabotshi” № 1,
huhtikuun 22 p:nä 1914

Julkaistaan „Rabotshi” lehden
tekstin mukaan
